

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5 20, za pol leta K 2 60, za četrt leta K 1 30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnino proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Pomagajte si sami!

Prav nobenega vpliva nimaš na podjetnika, zapoveduje ti, določa koliko časa boš delal, kaj boš delal, koliko ti bo plačal, tlači prikrajšuje in izkorišča te, kjer in kakor more; plačati mu moraš, če si mu kaj pokvaril, ukradel, zapravil ali če je vse to kdo drugi napravil, pa tega ne moreš dokazati. Tudi se utegne zgoditi, da je bilo naročeno delo ali material napačno vpisan; ti ga nisi dobil, a od tebe ga zahteva. Poslušati moraš, surovosti, poniževati se moraš, biti pokoren, imeti ne smeš svoje volje, ne spoštuje te in skoraj se sramuješ in če le zineš ti zabrusi neprijetne besede v lice: „Počakaj bova že gotova!“ Dokler te podjetnik tako ogovarja, brez vsakega spoštovanja dokler te smatra, da si sam, ki si ne moreš pomagati, bo tudi podjetnik ravnal s tabo tako kakor s stvarjo, ki je brez moči in brez upanja. Združiti se moraš s svojimi tovariši, z vsemi, ki delajo s teboj, ki morajo prodajati svojo delovno moč tako kakor ti in zavedati se morate, da treba postati složen eden za vse in vsi za enega. Potem podjetnik ne bo več vpraševal: „Kaj hočeš?“ Rekel bo potem: „Kaj hočete?“ In s spoštovanjem bo izrekal te besede, zakaj vsaj to prav dobro ve, da sam ne šteješ nič, vsi skupaj ste pa moč.

Utegne se pa pripetiti, da ta moč še ne zadostuje. No, in potem se je treba še bolj združiti, še bolje organizirati od obrata do obrata, po vseh krajih in deželah, če ste povsod organizirani potem vas bo podjetnik pričel spoštovati in se vas bati in ne bo ravnal z vami kot z ljudmi slabše vrste. Podjetnik bo potem vpraševal kaj hočete; ne več poniževalno: „Kaj pa ti hočeš?“ Tu bo imel pred seboj vse delavce in s temi se mora govoriti drugače kakor s posameznikom.

Kako je sedaj? Če stopiš pred podjetnika in zahtevaš izboljšanje plače ali kaj drugega, pa te kratko zavrne: „Če ti ni všeč, pa si pomagaj, vsaj te ne rabim.“ In prav ima; ti ne šteješ nič, tebe lahko pogreša, če si še toliko časa v obratu ali pa še tako izvrsten delavec. Stopi pa v organizacijo, ti in vsi tvoji tovariši, pa boš videl, kako drugače bo govoril podjetnik, če boste vsi stavili zahteve, odločno se postavili, dajte mu predložiti svoje zahteve po zastopnikih organizacije, pa boste videli, kako se bo spremenila slika. Naenkrat postanete ljudje, obravnaval bo z vami spoštljivo, in to samo zato, ker ste organizirani in ste se začeli zavedati svoje vrednosti.

Pregovor pravi: „Pomagaj si sam!“ Za vas vse, delavci in delavke, velja: „Pomagajte si sami!“ Organizirajte se strokovno, pridružite se centralnim organizacijam, bodite solidarni s svojimi tovariši, pa si morete pomagati.

Idrijsko delavstvo.

V nedeljo dne 1. t. m. se je vršil v Idriji javen shod podružnice Unije rudarjev pri „Črnem orlu“, ki je izrekel protest proti zvišanju cene moki, razpravljal o odgovoru rudniškega ravnateljstva in pri zadnji točki sprejel daljšo resolucijo glede idrijske ljudske šole. Sodrug Bajt je poročal o prvi točki ter omenjal, da se s pcdraženjem moke

zvzame to, kar so rudarji pravkar dosegli z zadnjim bojem. Cene so se zvišale v korist ogrskim in našim agrarcem. Rudarji zahtevajo, da diferenco med staro in novo ceno poravnava država. Sodruga Vidmar in Jazbar sta poročala o odgovoru ministrstva in o obravnavah z rudniškim ravnateljstvom. Doseglo se je vsaj pravilneje napredovanje. Zagotovilo se je dalje, da bodo rudarji dobivali za nedoločen čas po 12 kg moke na mesec, njih svojci pa po 6 kg. Peter Rupnik poroča, da je aprovizacijski delavski odbor rudniške aprovizacije zahteval pravočasno dobavo krompirja od zunaj. Nato sta bili sprejeti naslednji resoluciji:

I. resolucija.

„Delavstvo zbrano na javnem shodu dne 1. septembra 1918 v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji, ogorčeno protestira proti povišku cen moke. Povišek, ki ga je določila vlada, da žnjim pokrije masne zasluzke, ki jih je vlada že zagotovila agrarcem stem, da jim je dovolila povišati cene žitu in da realizira dohodke skupinam in obenem tudi državi.

Vse to se godi na račun revnega ljudstva, ki je itak že do skrajnosti izmzgano in odrto po prekupčevalcih in državi sami.

Javni shod protestira tudi proti temu, da si je dovolila vlada na svojo pest brez dovoljenja parlamenta zvišati cene, ki bodo otežile revno ljudstvo za entisočsto milijonov kron na leto.

Zato zahteva shod, da se povišanje razveljavi in zahteva, da se skliče takoj državni zbor“.

II. resolucija.

„Delavstvo zbrano na javnem shodu dne 1. septembra 1918 v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji odločno protestira proti zvišanju cen mlekivih izdelkov obenem pa zahteva sledeče:

Ker je finančno ministrstvo skupno z ministrstvom za prehrano odredilo zvišanje cene moke kakor je razvidno iz razglasa c. kr. deželne vlade kranjske zakona § 2. dež. zak. št. 7, kar za 150%, si dovoljuje shod, visoko c. kr. ministrstvo za javna dela na Dunaju potom c. kr. rudniškega ravnateljstva v Idriji vlijudno naprositi, da se pokrije diferenca med staro in novo ceno prejetih mlekivih izdelkov za rudniško delavstvo in njih svojce v Idriji iz državnih sredstev, kakor so to storile bruske, tekstilne, strojne in kemične tovarne, ter usnjarne na Češkem iz lastnega nagiba.

Delavstvo je vsled slabih razmer in plač stalo dne 7., 8. in 9. julija t. l. v stavki in se mu je komaj izboljšala za 30%, plača na šiht, toda s tem se mu ni nič pomagalo, ker je vlada dovolila na drugi strani takoj nezaslišano visoke cene moki.

Delavstvo opira svojo prošnjo na obstoječe razmere, v katerih mora živeti ob vedno naraščajoči draginji tako, da s strahom gleda v bodočnost. Zato se nada, da se bo zahtevi ugodilo, v nasprotnem slučaju pa bi bilo delavstvo primorano takoj zahtevati nadaljnih 90% draginjskih doklad“.

Pri slučajnostih se sklene na predlog J. Kavčiča, poslati tri može takoj k vojaškemu poveljniku s prošnjo, da bi vojaška uprava oskrbovala tobak za rudarje.

Nato je poročal s. Štravs o razmerah provizionistov. Za te se nihče ne briga. To so bili naši tovariši, izrabili so se za rudnik, za državo; dražja moka, zima pred durmi, brez obleke so sami in otroci. Za te se moramo tudi mi zavzeti. Sodruga Štravs predlaga končno tole resolucijo:

III. resolucija.

„Občinstvo mesta Idrije, zbrano na javnem shodu v Idriji, dne 1. septembra 1918 v pivarni pri „Črnem orlu“ naproša visoko c. kr. deželno vlado s tem, da blagovoli nujno reorganizirati preskrbo prebivalstva mesta Idrije in okolice, z obleko in obuvali, v večji množini in na ta način, da bodo vpoštrevani vsi sloji, ki so obleke in obutve resnično potrebni.

Oddajališču tvrdki Pollak v Ljubljani za obuvala naj se določi množino obutve, ki jo mora redno oddajati aprovizacijam v Idriji, da se prihranijo ljudem stroški in čas za pot v Ljubljano, ki je največkrat brez uspeha.

Enako naj se pozove druga oddajališča obleke in obuval, da vpoštrevajo Idrijo izjemno kot industrijalno mesto v svrhu nakazila večje množine blaga. Prihaja začetek šolskega leta in bliža se zima, toda ni obleke in še manj pa obutve. Osobito ne za sloje izven vojne industrije. Kaj pa počno starši šoloobveznih otrok sami brez obleke in obutve, če se jim ne odpomore. Postava zahteva reden obisk šole, starši ter ostali odrašeni morajo izpolnovati svoje rodbinske in postavne dolžnosti, toda to je mogoče le tedaj, če se zanje tudi od državnih in drugih oblasti primerno skrbi.

Zategadelj se nadaja shod, da se bode želje občanov mesta Idrije vpoštrevale, ker sicer bi padla odgovornost zmedenih posledic na vladajoče sloje same“.

Ko je bila ta resolucija sprejeta, je povzel s. Štravs še enkrat besedo in govoril o idrijski rudniški ljudski šoli. Na tej šoli odloča o vsem rudniško ravnateljstvo. Učni red ni v zmislu zakona, šola nadzoruje rudniški inženjer, ki ne razume slovenščine, ni pedagog; že v prvem razredu se poučuje drugi deželni jezik; učne osebe so večinoma ženske razen dveh moških, dasi je šola 5 razredna deška in 8 razredna deklška, in še med temi sta dve, ki nista popolnoma večji slovenščine. V razredu je po 80 otrok, o šolskih zamudah razvoja rudniški pisar Reven. Zato sklene shod delavstva v Idriji, da se predloži posebna spomenica, s katero se strinjajo vse tri stranke, ministrstvu. (Glej resolucijo v „Napreju“ z dne 5. septembra 1918.) Spomenica zahteva, 1. da pride ljudska šola pod naučno upravo, 2. krajni šolski nadzornik naj bo zmožen in več slovenščine, 3. pouk po odobrenem učnem načrtu, po katerem se materinščina ne zapostavlja; 4. v višjih oddelkih deške šole naj se nastavijo moške učne osebe, 5. od vsega učiteljstva naj se zahteva popolno znanje slovenščine. Spomenica se je predložila c. kr. ministrstvu za javna dela, v prepisu pa deželnemu šolskemu svetu in Jugoslovanskemu klubu v državnem zboru.

Razmere so v prehrani, v obleki in obutvi v Idriji prav slabe. Zato bi bilo prav umestno, da bi merodajne oblasti upoštevale idrijske opravičene želje, ki so izražene v resolucijah, pa tudi one ki so izražene v

spomenici. Natančneje poročilo je prinesel „Naprej“ že v četrtek in ga lahko vsakdo tam čita; za nas, ki imamo malo prostora so bistvene sprejete resolucije.

Navijalci cen in plačilne zahteve delavcev.

Dober svet, da to ne more iti dalje, da morajo biti že vendar enkrat omejene večne zahteve po plačilnem in mezdnem zvišku — smo čuli že nešteto krat. In čisto nič se ne čudimo, če se vladi ježijo lasje pred vedno večjimi državnimi izdatki. Vprašanje je konečno tudi to, kaj kdo stori ali pa namerava storiti, če se mu gre za vrat. Oglejmo si položaj ne le s fiskalnega, ampak iz zgolj življenjskega stališča. 50 dek svinine je stalo v letu 1914. še 1 K 12 vin.; sedaj stane 16 K. V tem času je stalo 20 dek masti 45 vinarjev; danes stane 10 kron. Pred vojno je stala moška obleka 50—60 K; danes stane slabejša kvaliteta 400—500 K.

Gibanje cen na vsakem predmetu je delalo sedemmiljske skoke in smelo trdimo, da so se cene zvišale za 10 do 20 odstotkov. Kar je pa še najznačilnejše, da se vsakdanje potrebščine sploh ne dobi potom legitimnega kupčevanja. Država je pogorela s svojo prisilno upravo, kar se pa vidi še trgovskega in prometnega, to pa ni več urejena trgovina, temveč kompletna gospodarska anarhija. Kdor noče gladu poginiti ter se zateče k tihotapcu in nobenega sodnika ni najti, ki bi z mirno vestjo lahko trdil, da še nikdar ni kupil pri tihotapcu. Bedasto bi bilo, če kdo misli, da človek lahko izhaja z odmerjenim eksistenčnim minimumom. Kdor pa kupi tihotapsko blago, ta si je tudi svest, da bode plačal zelo pretirane cene, ki presegajo neizmerno cene v mirnem času.

Ne da se tajiti, da so poskočile tudi mezde za časa vojne. Steklarski pomočnik na Dunaju zasluži danes tedensko 140 K, krojaški pomočnik pa 80 do 100 K. To so plače, ki plašijo srednostanskega špi-sarja, ki je naenkrat sfrčal v proletarijat. Ali tudi današnje cene so naravnost fantastične, zato so pa tudi ti zaslužki le zaslužki, da se ž njimi prav dobro strada. Ob ti priliki bi poprašali vlado, koliko je železničarjev, ki zaslužijo tedensko 140 K? — toliko, kolikor zasluži tedensko steklarški pomočnik. Uradnik in nastavljenec, oba zaslužita danes manj, kakor delavec v privatnem podjetju. In to proletariziranje sega do dvornega svetnika in sekcijskega načelnika.

Kaj se naj toraj zgodi? Pripoveduje se nam, da se ne odstrani zlo z večnimi mezdami zviški, ker sledi vsakemu zvišanju mezde tudi zvišanje blagovnih cen. Radi tega naj torej železničar čaka dokler se bode zgrudil gladu. Mizar bode podražil pohištvo, če mora plačati dražje maslo, mast in druge potrebščine; kupec mobilij bode podražil stanarino, ker je cena poskočila na perilu in mobilijah. Če zahteva železničar plačilno in mezdnost zvišanje, poviša železniška uprava tarife in na ta način zvali zvišano breme na ljudstvo. In tako kroži cela stvar, do neskončnega in neprestanega zviševanja vseh cen. Sedaj pa pride država in pravi: nehajte že vendar enkrat z vašimi zahtevami — ker vaše zahteve nimajo nobenega zmisla.

Ali komaj je država potom svoje vlade izrekla te modre besede, zvišuje sama cene na moki, kruhu, dovoljuje zvišanje cene lesu in usnju in zvišuje poštno pristojbino, cene na užigalcih in tobaku. Posledica te zvišbe je ta, da nastopijo delavci in zahtevajo povisek plače. Resnica je namreč ta: vojna je blagovni trg opustošila in povzročila splošno pomanjkanje, skrčila ponudbo in vsled tega pospešila vedno višje cene. In ta brezkončni vijak mehanično vpliva na plače nastavljenec in delavcev. Le ti nimajo drugega sredstva, kakor da zahtevajo več denarja v trenutku, ko nastavi kramar višje cene. Naivno je, če se nastavljenec in delavec pripoveduje, da se naj že vendar enkrat opusti zahtevanje po zvišbi plače in mezde. Če je kdo tako prebrisan, pa ve drugi izhod, — le naj ga brez strahu pove! In konec? Kdo ve, kak bode konec takega gospodarstva? Morda bode konec precej drugačen kakor si ga marsikdo predstavlja. Ne nas, ne delavstvo, se ne sme delati odgovornim za konec, ki ne bode ugaljal marsikomu. Svarili smo dosti časa radi nadaljevanja kapitalistične državne politike. Ker se nas ni poslušalo, naj pa krivci te politike sami gledajo kako pridejo iz te zagate.

Proti prostemu nakupovanju živil.

Vlada je izdala ta-le velevažen poziv na vse prebivalstvo:

Letina je spravljena, mlačev se je pričela. Po celih tednih pomanjkanja bi mogli zopet vsi Avstrijci dobiti toliko kruha in moke, kolikor iz pridelka domovinskih tal po pravici odpada na vsakega posameznika. Toda sebičnost in brezobzirna pohlepnost pričenjata razvlačevati in ogrožati tako zagotovljeno razdelitev vojnega odmerka. Ljudje, ki jim je za oderuški dobiček ali ki zasledujejo sebične koristi, preplavljajo deželo, delajo na neodgovoren način škodo po poljih in nadlegujejo kmetovalca, da bi si tako po krivem pridobili poljske pridelke. Kar morejo dobiti, se porablja nesmotreno in zapravljivo. Majhno število takih ljudi použije tako kar pripada drugim po vsej pravici. Kdor pa v resnici trpi bedo, kdor mora borno izhajati z malo denarjem, kdor pridno dela dan za dnem, komur ni na tem, da bi obogatel, pa je v nevarnosti, da mu sebičnost in oderušstvo vzameta njegovo pravico do kruha.

Pričele so se medsebojne preponudbe, da bi se tudi vsi pošteni poljedelci odvrnili od izpolnitve svoje dolžnosti. Marsikateri je podlegel izkušnji prekomernega dobička, in mestno prebivalstvo vidi z ogorčenjem, da se pohlepnost marsikaterega kmeta ne drzne samo zahtevati predmetov vsakdanje porabe, temveč vse, celo najnepotrebnejše stvari in luksus ter celo zlato poročnega prstana, da tako izkoristi bedo in stisko.

To neodgovorno ravnanje se maščuje prav tako nad kmetstvom, kakor tudi na mestnem prebivalstvu. Večina meščanov je zaradi dobička nekaterih brezobzirnežev izpostavljena najhujšemu pomanjkanju, kmetstvom stanu pa v največjo škodo onih, ki pošteno zadoščajo svoji oddajni dolžnosti, preti v slučaju splošne besede osovražena nadloga rekvizicija.

Proti zavlačevanju pridelkov bo državna oblast nastopala z vso svojo močjo. Pohlepnost in krivičnost se morete zatreti pri kupcih in prodajalcih, zakonu se mora pribaviti spoštovanje in veljavo. Kmetovalcu se mora zavarovati moč pri njegovem dragocenem delu, ne sme se po ponudbah vsiljivih tihotapcev izpostavljati najstrožji kazni, meščan pa naj brez zapravljanja svojih moči in svojega delovnega časa po pravih cenah dobiva najvažnejša živila.

Vlada je trdno odločena, da se brez-pogojno izogne povrnitvi težav, v katerih se je nahajala oskrba prebivalstva v poteklem letu. Zato bo skušala vsako prodajo državno uporabljenih pridelkov, zlasti krušnega žita neopravičencem preprečevati z vsemi sredstvi. Oblasti so dobile nalog, da vsakogar, kdor poljske pridelke, zlasti pa žito in moko, prodaja neopravičeno, in vsakomur, kdor ta živila neopravičeno kupuje, skratka kaznujejo kar najstrožje. Zaporna kazen se bo izrekala v najvišji dovoljeni meri proti kupcem in prodajalcem in poleg tega tudi najvišja dovoljena globa. Pri tem se ne bo nikakor oziralo na stan in čin. Kar se bo kakorkoli prenašalo ali prevažalo žita ali moke, zapade brez obzira in sicer tudi v najmanjših množinah zaplenbi. Ravno tako se proglasi za zapadel tudi izkupiček in sicer denar kakor tudi v zameno dano blago. Ukrenilo se je vse potrebno, da se bo promet z živila strogo nadziral, za kar najhitreje zasego razvlečenih zalog in proizvodbo prodajalcev se je organizirala posebna služba.

Uporabiti se mora vsa strogost zakona, da se napravi konec proti zakonitemu oderuštemu početju, kajti edino le popolno zbranje in pravična razdelitev domačega krušnega žita nas obvarujeta najtežje bede, ohraniti notranji mir države in nas približata miru.

Č. kr. minister in vodja urada za ljudsko prehrano:

Paul I. r.

Domači pregled.

Minister za prehrano je izdal strog odlok glede na promet zemeljskih pridelkov, ki ga izvajajo privatne strauke in prav čisto delajo z njimi oderuške kupčije. Imoviti ljudje in oderuhi si kupičijo živila v preobilici, dočim neimoviti ne morejo dobiti niti najpotrebnejših živil. Naredba bi utegnila koristiti, če bi vlada poskrbela za aproviziranje prebivalstva, ker pa tega ni storila doslej in tudi v tem trenutku še ni opaziti prav nobenega izrazitega izboljšanja v tem oziru, se bojimo, da bo ta najnovejša odredba imela le malo uspeha vobče, pač pa zadeva one sloje, ki nimajo svojih pridelkov, ki si jih še niso nabavili, ker nimajo za to ne prilike ne sredstev in to so večinoma delavski sloji, nastavljenec in ljudje, ki sploh žive v siromašnih razmerah. Ti ljudje so prej kaj dobili, če so kaj pristradali, kar so zamenjavali, sedaj pa še to odpade. Zločinsko je urejena, če že ne urejena, pa vsaj izvedena vsa aprovizacija. To vendar ne gre! Tako ne sme biti! Tako „vztrajanje“ je preveč krivično. Gluha ušesa merodajne gospode niso nič pripraven pomoček.

Agrarci in draginja kruha. Agrarci hočejo pomagati pri znižanju cene moki, toda to hočejo napraviti prav po svoje. Zahtevajo, da naj se melje 15-odstotna najfinejša moka, ki se naj potem prodaja bogatinom dražje, da bo mogoče znižati ceno črni moki. Gospodje menijo, da naj dobe bogati ljudje belo moko, za drugo delavno in stradajoče prebivalstvo se naj pa moka poslabša. Gospodje so prepričani, da se sme z avstrijskim delavstvom vse početi. Če je le res?

Ljubljanska okrajna konferenca se bo vršila v nedeljo dne 8. t. m. ob pol 9. zjutraj v salonu hotela „Ilirije“ v Ljubljani. Poročajo ss: Zorč, Hlebš, Dražil, Urbančeva; dalje o političnem položaju A. Kristan, o tisku Petejan. Zastopnike naj pošljejo politične, strokovne, gospodarske in kulturne organizacije. Posamezni sodrugi, ki se žele udeležiti konference, naj se zglase v upravi „Napreja“.

Vitihotapljanje iz Hrvaškega. Kr. hrvaško-slavonska in dalmatinska deželna vlada je dognala, da iz naše monarhije potujejo razni krogi na Hrvaško ter vitihotaplajo sem razna živila. Ker je vsled tega na Hrvaškem glede aprovizacije ogroženo domače prebivalstvo, je navedena deželna vlada proti temu početju izdala najstrožje naredbe, ki se bodo morale energično izvrševati. Varnostni organi imajo nalog na Hrvaškem zavrniti vsakogar, ki bi prišel tja po živila. Komur bi se jih posrečilo pa le prinesiti čez mejo, se bodo tudi tu brez izjeme zaplenila. Občinstvo se vsled tega opozarja, da vitihotapljanje živil s Hrvaškega v lastnem interesu opusti.

Pričetek šolskega leta 1918/19. Na vseh mestnih ljubljanskih šolah se prične šolsko leto 1918/19 v ponedeljek dne 16. septembra in v torek, dne 17. septembra z rednim poukom. Vpisavanje se vrši v soboto, dne 14. in v nedeljo, dne 15. septembra dopoldne. Več pove razglas, ki se te dni objavi v domačih dnevnikih.

Ureditev vporabe petroleja in prometa s petrolejem po zml 1918/19. Č. kr. deželni predsednik za Kranjsko priobčuje v uradnem listu ukaz o ureditvi vporabe petroleja. Zahtevo do prejema petroleja v druge namene kakor za razsvetljavo je naznaniti pri petrolejski centrali na Dunaju I. Wiplingerstrasse 29, ravnotako tudi zahtevo do prejema petroleja za razsvetljavo, ako znaša mesečna potreba več kakor 20 litrov. Prošnjo je treba podati najprej pristojnemu političnemu okrajnemu uradu. Petrolej za razsvetljavo pri mesečni potrebi do 20 litrov se odda iz množine petroleja, ki je nakazana političnemu okraju po posebnih navodilih. Veletržci in prodajalci na drobno so dolžni imeti zabeležne knjige, katere zaključijo koncem vsakega meseca. Veletržci so dolžni vsako došlo pošiljatev petroleja naznaniti tekom 24 ur politični oblasti. Vsak prodajalec na drobno je dolžan vsako poslano mu množino petroleja še na dan prihoda naznaniti politi-

čni oblasti. Ta petrolej se sme pričeti od-
dajati še le 48 ur po znanilu, ako politična
oblast ne določi krajše dobe. Prestopki
ukaza se kaznujejo z globo do 5000 K ali
z zaporom do 6 mesecev.

Cene mineralnega olja oziroma nje-
govih produktov je avstrijska vlada na no-
vo določila. Maksimalne cene so: za ben-
cin od 40 do 104 K, povprečno 64 K do
sedaj 36 K, za plinovo olje 38, do sedaj
20, za mazilo olje (Vulkanol) 84 do sedaj
60 in za petrolej 36 K (neizpremenjeno) za
100 kg.

Oddajanje tobaka v Ljubljani. Ljub-
ljanski stalni odjemalci bodo prejeli od-
slej svojo tedensko množino vsak ponedel-
jek, torek, sredo in četrtek od 10. do 12
ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne,
in sicer — izven nekaj malih trafik — po
skupinah, sestavljenih po številkah kart za
kadičce. Kako so te skupine sestavljene in
kdaj pride na vrsto ta ali ona skupina v
vsakokratnem tekočem in naslednjem tednu,
bo posneti iz delitvenega načrta, ki se bo
vsak teden nanovo pritril zunaj trafike.
Nihče ne bo smel dobavljati prej, nego
pride na vrsto njegova skupina

Zvišanje dostavljanih pristojbin. Izšla je od-
redba justičnega ministrstva, po kateri se zvišajo
dostavljane pristojbine v državljskih pravnih
zadevah.

**Kdo postane skupni finančni mini-
ster?** Že v najkrajšem času je pričakovati
definitivnega imenovanja skupnega finanč-
nega ministra, katero mesto ima še vedno
grof Burian. Listi prihajajo vedno z novimi
kandidati. Kakor vselej, kadar je bilo treba
v zadnjih desetletjih zasesti skupno finančno
ministrstvo, se imenuje tudi sedaj zopet dr.
pl. Baernreither, ki pa bo najbrž vnovič pro-
padel. Nove kandidat je sekijski šef baron
Kuh, govore pa tudi o bivšem trgovskem
ministru dr. Urbanu, ki je obenem kandidat
za avstrijsko finančno ministrstvo, če bo
imenovan sedanji minister Wimmer za gu-
vernerja avstro-ogrške banke.

Ustavna reforma. Krščansko-socialna
korespondenca „Austria“ in nemško nacio-
nalni „Salzburger Volksblatt“ potrjujeta
vesti, da pripravljata vlada načrte za ustavno
reformo. Vendar pa zatrjujeta, da so poro-
čila o nameravani federalizaciji pretirana in
da gre samo za narodno avtonomijo ožjega
obsega. Reformno komisijo je sestavil vitez
Seidler; sedaj ji načeluje prof. Lammasch.
Del ustavne komisije se je svojčas intenzi-
vno udeleževal tudi minister dr. Žolger.

Hrvatska kriza na vrhuncu? Ban Mi-
halović se je vrnil iz Budimpešte. Izvrše-
valni odbor koalicije je včeraj ves dan raz-
pravljao o položaju. Vse kaže, da je kriza
dospela do vrhunca in da odločitev ni več
daleč. Raznašajo se senzacionalne vesti.
Frankovski krogi pripovedujejo, da je pri-
čakovati uresničenja njihovih predlogov.

**Graški delavci za mir in narodno
samoodločbo.** Graški socialni demokrati
so priredili v nedeljo manifestačno zboro-
vanje, na katerem so sprejeli med drugim
sledenjo resolucijo: Delavstvo zahteva sko-
rajšen konec vojne in mir na podlagi spo-
razuma in samoodločbe vseh narodov. Za-
veda se, da bi nadaljevanje vojske še po-
ostrilo bedo in povzročilo propad širokih
ljudskih plasti.

**Viharno zborovanje hišnih posest-
nikov na Dunaju.** V nedeljo se je vršilo
na Dunaju zborovanje društev hišnih po-
sestnikov z Dunaja in raznih kronovin. Za-
stopano je bilo tudi ljubljansko društvo
hišnih posestnikov. Zborovanje je bilo na-
perjeno proti zakonu v varstvo najemnikov.
Zahtevali so, da naj se naredba glede
varstva najemnikov, ki velja do 31. decembra
1918, izpremeni tako, da odpadejo vse
omejitve in obremenitve, ki ovirajo lastnika
pri rapolaganju s svojim imetjem. Hočejo
kratkoterminalno odpravo omenjenega zakona, da
bi mogli delati, kar bi hoteli in bi dražili
stanovanja po svoji poljubnosti. Mogoče se
dovoli hišnim posestnikom, da bodo smeli
zvišati nekoliko najemnino, ali poljubnost

mora biti izključena. Protestirali so tudi
proti pobiranju kljuk. — Torej tudi ti imajo
mednarodno organizacijo, ki je naperjena
proti — neposestnim slojem, v prvi vrsti
proti delavstvu.

**Poštni promet z vojnimi vjetniki in
interniranci v Ameriki.** V Zedinjenih dr-
žavah v Ameriki se nahajajočim avstro-og-
rskim vojnim vjetnikom in internirancem
se morejo pošiljati pisma, dopisnice, kakor
tudi denarne nakaznice po določbah, ki
sploh veljajo za poštni promet z vojnimi
vjetniki.

Pomanjkanje zdravil. Z Dunaja poročajo, da
je obljubila nemška vlada, da bo dala potom novo
ustanovljene centrale za zdravila tudi Avstriji na
razpolago večje množine najpotrebnejših zdravil.
S tem bo znatno olajšano dosedanje občutno po-
manjkanje zdravil in drugih zdravniških pripo-
močkov.

Transportni dohodki južne železnice. Kores-
pondenčni biro javlja, da so iznašali transportni
dohodki v mesecu juniju 1918 28,300.000 kron; do-
hodki so narasli od lanskega leta v istem mesecu
za 9,692.000 kron. Seveda pravi uprava, da so
tudi izdatki primerno narasli in na ta način zra-
vnali prebitke.

Cene žlahtnih kovin. V zadnji seji
generalnega sveta Avstro-ogrške banke je
sporočil generalni tajnik, da je zaznamovati
zadnji čas v takoimenovanem kavarniškem
prometu hitro dviganje cen žlahtnih kovin.
26. avgusta je stal 1 g zlata 19 K 60 vin.,
27. avgusta že 20 K 70 vin., srebro notira
kilogram 570 K. Grozovito pa se je podra-
žila platina, ki jo plačujejo po 50 K g.

Grozna jamska eksplozija pri Plznju.
29. avg. je nastala v rovu zapadno-češke
rudokopne akcijske družbe vsled pritiska
plinov velika eksplozija pri kateri so bili
tam zaposleni delavci zasuti. Rudarji vzhod-
nega dela tega rova so se še rešili. Koli-
kor je doslej znano, se je ponesrečilo pri
eksploziji trinajst oseb. Rešilna akcija
se je začela takoj in do petka opoldne so
izvlekli na dan šest mrtvih. Opolnoči
so odšli iz Plznja na avtomobilih veliki
vojaški oddelki na pomoč. Delo bo počiva-
lo najbrž nekaj dni.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Na zahodnem bojišču
delajo Angleži in Francozi s tako silovitim
naporom, da se Nemci še vedno umikajo.
Pred seboj puščajo popolnoma onustošene
pokrajine. Amerikancev je baje v Evropi že
nad 1,600.000. Vrhutega ima sporazum nad
8000 tankov. Boji so naravnost siloviti. Na
italijanskem bojišču ni znatnejših bojev razen
na tirolski bojni črti. Ententa vendar preti
po svojem časopisju, da bi bilo sedaj po-
trebno, če Italija prične ofenzivo in s tem
razbremeni zahodno bojišče. Glede miru so
popolnoma onemeli. Le med delavstvom se
pojavi nagnenje za internacionalno kon-
ferenco socialistov, zlasti med angleškim in
francoskim. Od nemških socialistov narav-
nost zahtevajo, da povedo svoje cilje in se
potem omogoči posvetovanje in eventualno
skupni nastop. V Nemčiji so sedaj sicer v
zadregi. Nezadovoljni so z vojnimi položa-
jem, toda z jasnimi izjavami ne prihajajo.
Te dni je bil v. Hiltze na Dunaju, da se
napravijo važni sklepi glede na zunanjo in
notranjo politiko, toda od teh sklepov uteg-
nemo kaj pričakovati le tedaj, če okrenejo
popolnoma dosedanjo politiko in se pribli-
žajo mirovnemu stališču.

Atentat na Ljenu in Urickega. Mi-
nuli teden je bil izvršen v Moskvi atentat
na Ljenu in komisarja za notranje stvari
Urickega. Na Ljenu je streljala inteligentna
mlada dama desnega socialnerevoluci-
onarnega krila Godo Kaplan. Uricki je bil
umorjen, Ljenu je pa dobil dva strela,
enega v roko, enega v hrbet, ki mu je ra-
nil gorentja pljuča in je krogla obtičala v
ključnici ob vratu. Stanje Ljenuovo ni si-
cer obupno, vendar so rane, ki jih je do-
bil, precej težke. Sovjetska vlada poroča,
da je bila zarota osnovana po Angležih.

Izjavlja pa obenem, da noben atentat, tudi
umor posameznih oseb ali tudi Ljenua
ni v stanu omajati boljševiške vlade, zakaj
boljševiki so najboljše organizirana stranka
v Rusiji in če tudi hoče ententa ali kdor-
koli, da bi se Rusija vtopila v svoji lastni
krvi, se to več ne posreči tako lahko. Vla-
da sovjetov je nastopila z vso strogostjo
proti protirevolucionarjem, a tudi protirevo-
lucionarji z enakim terorizmom. Očividno
bodo trajali notranji boji v Rusiji še dalje
časa in prav mnogo so krive teh razmer
države sporazuma in tudi centralne države,
ker se vmešavajo v notranje razmere Rusi-
je in s tem razvnamajo strasti sovraštva
med miroljubnimi Rusi. Vsekakor pa se je
nadejati, da bo Rusija vstala, da izpolni
svojo kulturno in zgodovinsko nalogo.

Izjava ruske vlade o napadu. O
priliki atentata na Lenina priobčajo „Izvestja“
oficijelen razglas sovjetske vlade: „Na vo-
ditelja maksimalistične stranke Vladimira
Lenin-Uljanova je bil podvzet zločinski
atentat. Storilka, znana revolucionarna
agitatorica, je zaprta. Dokazano je, da so
napad organizirali oni provokatorji, ki ho-
čejo Rusijo zaplesti v novo vojno, ki je v
interesu francosko-angleških kapitalistov.
Svet ljudskih komisarjev je z večino glasov
odobril sedanjo smer notranje in zunanje
velikoruske politike. Ne more torej trpeti,
da bi klika zastopnikov inteligence s po-
močjo bomb, atentatov in otročjih spletk
skušala, to politiko spremeniti. Sovjetska
vlada je vse potrebno ukrenila, da vsak
socialno revolucionaren upor v kali zaduši.
Maksimalistična vlada smatra za svojo dol-
žnost, prebivalstvo opozoriti na to, da bo
sedaj brezobzirno postopala z agenti meš-
čansva in angleško-francoskega imperija-
lizma in ne bo prevzela odgovornosti za
blazna in nečastna dejanja sovražnikov re-
volucije, ki hočejo zopet pognati Rusijo v
propast. Sovjetska vlada poziva delavstvo
in kmete, da se v tem kritičnem trenutku
zbero okoli sovjetov in započno skupen boj
z vsemi sovražniki sovjetske republike. Za
atentat na Lenina so v celoti odgovorni so-
cjalni revolucionarji, ti izdajalci in kupljene
antantne kreature. Svet ljudskih komisarjev
bo z vso strogostjo nastopal proti socialno-
revolucionarni stranki in vse krivce pozval
pred revolucijsko sodišče!“

Ententa in atentat na Ljenu. Pravda
poroča, da je bil atentat na Ljenu glavna
programna točka velike protiboljševiške za-
rote, ki se razširja preko vse Rusije in ki
zahteva energične protikorake sovjetske vlade.
Organizator vsega boja s protirevolucijo
ljudski komisar Brujevič je dogual, da je
središče zarote v Nižem Novgorodu. Kakor
bi bilo iz Moskve dano znamenje naj bi
bili protirevolucionarji pričeli z vojaškimi
akcijami iz Nižjega Novgoroda in Kasanji.
Sovjetska vlada je sklenila takoj ko je od-
krila zaroto iztrebiti socialno revolucionarno

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od-
stranimo, sporočamo da je v soboto
35. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek pla-
čan samo do 25. tedna, se opozarjajo
da ta teden zapadli prispevek vpla-
čajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom
le tedaj izplača, če je vsaj 28. prispe-
vek t. l. že poravnani. Od izplačljive
podpore pa se vsi zaostali prispevki
odtegnejo.

gibanje v Rusiji. Sklenila je v to svrhu uporabiti najstrožja sredstva. Ukazano je bilo aretirati vse socijalno revolucionarne organizatorje. Vsakega, ki bi se branil z orožjem je na mestu ustreliti. Dognano je, da podpirajo francoski generali v Petrogradu gibanje proti boljševikom. Voditelji protirevolucije so v deželi se mudeči člani francoske vojaške misije ter angleški diplomati. Objava boljševiške vlade pravi, da je povzročila ententa vse protirevolucionarno gibanje. Ruske čete samo izpolnjujejo ukaze entente. Konečnega obračuna z nekdanjimi zavezniki ni več mogoče preprečiti. Boj z entento bo odločil tudi o eksistenci boljševikov. Ljening je dosedaj skušal preprečiti, da bi prišlo do oboroženega konflikta z entento. Ta ovira pa je sedaj najbrže padla. Preiskava glede atentata na Ljeninga je dokazala, da je ententa skušala že meseca avgusta izzvati lakotne kravale in splošni preobrat. Istočasno naj bi bile murmanske armade korakale proti Petrogradu. Petrograd naj bi se bil odtrgal od Moskve ter proglasil za drž. mesto reorganizirane Rusije. Na čelu nove Rusije naj bi stal Kerjenski. Brest-litovska pogodba naj bi se bila preklicala ter naj bi bila Rusija izpolnila svojo zavezniško dolžnost napram ententi.

Ljeningovo stanje resno. Dasi je temperatura nizka, pravijo zdravniki, da je Ljeningovo zdravstveno stanje resno.

Ljeningova morilka v bolnici. Doro Kaplan, ki je izvršila atentat na Lenina, prepeljejo v jetniško bolnico. Obolela je vsled težkih telesnih poškodb in udarcev od razjarjene množice po atentatu.

Skorajšnja ratifikacija romunskega miru. Romunska vlada je spolnila vse predpogoje za ratifikacijo bukareškega miru. Ministrski predsednik Marghiloman in zunanji minister Arion se bosta podala takoj po zaključitvi parlamenta na Dunaj k izmenjavi mirovnih listin.

Romunska amnestija. Vlada je izdelala načrt za amnestijski zakon, s katerim bodo pomiloščeni politični zločinci iz časa vojne. Kakor poročajo iz Jaša, je kralj načrtu dal že svojo predsankcijo.

Francozi zahtevajo ofenzivo proti Avstro-Ogrski. Robert d' Arceul poziva v Eclairu zaveznike, naj napadejo Avstro-Ogrsko na južnih in na balkanskih frontah. Pisal je: Napoleonov ženij je vedel, da se mora iskati ključ Alzacije na Dunaju. Obstoja li samo francoska fronta? Imamo tudi italijansko in balkansko fronto, ki sta lahko ranljivi ob podjetju, izvedenim z veliko silo. Tam se odpirajo zgodovinska bojišča, ki so ravno tako primerna za velike pokrete, za manever in za odločitev s pomočjo tistih čet, ki naj jih dajo Američani na razpolago. Zakaj se še obotavljamo? — Torej na konec še ne mislijo?

Alli nas čaka peta vojska pozimi? Maršal Foch še vedno upa, da bo vojska v bodočih šestih mesecih odločila. "Times" pa poročajo: Francoski finančni minister zahteva nov kredit v višini več tisoč milijonov frankov za vojsko pozimi.

Norveški minister o zvezi narodov in mirovnem posredovanju. Iz Kristijani je poročajo: Državni minister Gunar Knutsen je imel te dni zborovanje pred svojimi volilci ter je med drugim izjavil: Vedno močnejša in vedno splošnejša prihaja želja po zvezi narodov v oblikah, ki naj onemogočijo bodoče vojne. Taka zveza narodov je cilj, po katerem morajo stremiti tudi nevtralne države. Človeštvo naj bi bilo sedaj prišlo tako daleč, da se morejo odpraviti spori ne samo med privatnimi osebami, marveč tudi med narodi potom razsodišč. Če bo to uspeh vojne, potem žrtve vojne niso bile prevelike. Če se je deloma zahtevalo od nevtralnih držav, da naj posredujejo mir med bojujočimi se državami, moramo odgovoriti na to zahtevo kakor vedno: Mi hočemo rade volje posredovati za mir, toda le če zahtevata to obe stranki. Tako daleč pa še nismo prišli. Dokler se to ne zgodi, ne moremo storiti nobene-

ga poskusa, da bi se vmešavali. Za sedaj morajo biti torej vsi edini v tem, da pripravimo svojo obrambo tako, da se lahko uspešno branimo, da bi nas potegnili v vojno. V resnici zahtevajo tudi samo socijalisti, da bi se odpovedali svojim sredstvom, ki vzdržujejo našo silo. Čuditi se je, kako morejo ljudje z zdravo pametjo in s čutom odgovornosti zahtevati kaj takega, vrh tega še med vojno. Od države, ki hoče ostati nevtralna, se zahteva, da je tudi pripravljena braniti svojo nevtralnost. Če bi ne imeli obrambe svoje nevtralnosti, bi bili že zdavnaj udeleženi na vojni. O tem sem prepričan.

Kritje bankovcev z zlatom. Razmerje med izdanimi bankovci in zlatom, ki leži v državnih bankah kot kritje, je v zadnjem času postalo jako značilno za gospodarsko stanje, ozir. za denarni promet posameznih držav. Po zadnjih poročilih je bilo stanje bankovcev in zlata ter razmerja med obema sledeče:

	milijonov kron		
	bankovcev	zlata	v odst.
Nemčija	15.700	3200	22 %
Francija	29.600	6000	30 "
Anglija	1.500	1700	121 "
Švica	700	500	71 "
Avstro-Ogrska	23.000	300	1 1/3 "
Sev. Amerika	200	3000	1500 "

V razmerju z bankovci, ki so v prometu, imajo največ zlata banke v Zedinjenih državah Severne Amerike, in sicer 1500 odst., najmanj pa Avstrija, samo 1 1/3 odst. Kako je mogoče, da zadostuje samo 200 milijonov bankovcev za oni velikanski promet, ki ga ima Severna Amerika? Tam se ne plačuje skoro nič z denarjem, ampak samo s čeki. Vozni listek na postaji, obleko v prodajalni, hišno najemnino itd., vse to plačujejo Američani s čeki; samo za najmanjše izdatke rabijo denar, in sicer večinoma zlato; zato je treba neznatne množine bankovcev.

Iz stranke.

Sodrugom in sodružicam na Koroškem! Dne 15. septembra t. l. se bo vršila v Celovcu deželna konferenca slovenskih koroških socialnih demokratov. Ustanovi se deželna organizacija jugoslovanske socialne demokracije. Poročal bo k tej točki s. Sitter iz Trbovelj. O razširitvi soc. dem. časopisja na Koroškem poroča s. Petejan iz Ljubljane. O aprovizacijski organizaciji na Koroškem pa s. A. Križan. Vsi sodrugi in sodružice, ki se udeležijo konference, naj se takoj zglase z dopisnico na naslov: J. Petejan, uprava „Napreja“, Ljubljana. Organizacije naj pošljejo na vsakih 25 članov po enega delegata. Začetek konference ob 2. popoldne. Kje se bo vršila konferenca se bo naznanilo udeležencem v vabilih, za katera naj se zglase, kakor je omenjeno zgoraj.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je

P A R A T O L
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Škatlja 3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popoi.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Frančiškanska ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.
Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
„ shode in veselice. „

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, itd.

Stereotipija. Litografija.